

BENKŐ IMOLA ORSOLYA

Többismeretlenes egyenlet

3.0

A sosemlátott, sosemhallott nagyapám állandóan szerelmes volt. A báránnyelűk a szeme láttára változtak női mellekké, a patak vize úgy csörgedezett, mint a lányok nevetése, a hópelyhek úgy kavarogtak, ahogy a női szeszély. A női öl állt, ült vagy éppen feküdt a sosemlátott, sosemhallott nagyapám kutatásainak középpontjában. *Én vagyok az alfa és az ómega, a kezdet és a vég.* A sosemlátott, sosemhallott nagyapám ezt a mondatot csakis a női öltre tudta érteni, az istenek istenére. Azaz az istennők istenére, vagyis az istenek istennőjére, pontosabban az istennők istennőjére. Itt, ezen a ponton a sosemlátott, sosemhallott nagyapámnak gondjai akadtak a szavakkal. Nagyapám lányunokái össze is vesztek ezen a bejegyzésen: korszerűtlen, ki kell hagyni a visszaemlékezésekből, a női öl isteni eredetéről értekezni a nemsemlegesség korában bizarr ötlet. Apám kisebbik lánya a vita után néhány héttel újra fellapozta nagyapám naplóját, de ezt az oldalt nem találta, valaki kitépte. Örökre eltűnt, amit nagyapám írt. A testvérét okozta apám kisebbik lánya, nagyapám legnagyobb unokája viszont az unokatestvéreket, mivel szerinte ők tiltakoztak a lehangosabban.

Szóval az Ölek Öle volt az a szentély, ahová csak ünneplőben, megborotválkozva és szigorúan zokniban lépett be nagyapám, aminek felforrósodása a klímaváltozás sebességéhez volt hasonló. Ezt a sosemlátott, sosemhallott nagyapám még nem sejtette, ő csak azt tudta, mindennap be szeretne térni ide. De akkor hol maradt volna az istentisztelet, az Ölek Öle után való epekedés, zsolozsmázás, szűzmáriázás?

Nagyapám, a sosemlátott, sosemhallott, éppen ezen a létfontosságú kérdésen tépelődött, miközben kilépett a sosemlátott, sosemhallott nagyanyám tulipános ágyából, a tágas, világos hálószobában. Nagyanyám már nagyon beteg volt. *Tüdőrák*, mondta az orvos, anyám éppen a válogatott futóbolondok edzőtáborában volt, amikor szétfutott a hír a családban. Még két lábán állt a nagyanyám, de már temették. Elővették a családi kepengék közül a legszebben hímezett szemfedőt is, amit nagyanyám anyja varrt a saját stafírunkjába. Nagyanyám negyvenkét éves lehetett aznap, amikor a sosemlátott, sosemhallott nagyapám kikelt mellőle az ágyból. Nem volt hervadt, egészségesnek tűnt, halványpiros volt az arca, és álmában mosolygott. Nagyapám nézte, nézte nagyanyámat, lábai belesüppedtek a mintás perzsaszőnyegbe, miközben azt kívánta, nyíljon meg az ég, és nyelje el a föld, őt nyelje el, aki ugyanis fél lábbal a sírban van, csak az Ölek Öle, főleg a nagyanyám öle tartja itt. Öklendezve tört fel belőle a sírás, a tenyerét a szájára szorította, hogy fel ne ébressze nagyanyámat, de aztán megijedt, hogy mi lesz, ha az asszony tényleg nem kel fel soha többé. Leengedte a tenyerét a szája elé. Nagyanyám mély, gutturális, állati üvöltéshez hasonló hangokra ébredt, nézte, nézte nagyapámat, a sosemlátott, sosemhallott nagyapámat, lassan felkelt az ágyból, azaz köhögött, mozdult, köhögött, lépett, köhögött, mosolygott, köhögött, ölelt, nagyapám fejét az öléhez húzta, az Ölek Öléhez, és nagyapám megnyugodott.

Részlet az *Az arany szárítókötél* című regényből.

3.1.

Ott, az ölmelegben nagyapám, a sosemlátott, sosemhallott, látta, hogy hasítanak a pipacos réten át Kézdivásárhely felé, látta nagyanyám zöld selyemkendőjét, élénkpiros rúzsát, fehér fogain megcsillant a fény, pedig hátra sem nézett az új motorján, szorította őt a fiatal nő, akit megszőktetett. Kinyílt előtte a határ, belerohantak a búzagalászos boldogságba. Még aznap elvette a sosemlátott, sosemhallott nagyapám a sosemlátott, sosemhallott nagyanyámat, és beköltöztette a háromszobás házrészbe, amit a szüleitől örökölt. Még aznap megnyílt neki az Ölek Öle, és nagyanyám, aki még nem volt férfival, azt figyelte, hogy nagyapámnak mekkora élvezetet okoz, ami neki csak égő fájdalmat, és sehogysen értette, hogy lehet az Ölek Öle ilyen kétszínű. Nagyanyám nem bírta a fájdalmat, még azt sem, ha elvágta az ujját, vagy a tú megszurta. Ilyenkor felsikoltott, elfordult, és addig maradt úgy, amíg a vérzés el nem állt. Kérdezgette nagyapámat, hogy ez így lesz-e mindig, mert akkor ő köszöni, de nem kívánja az ölet rendelkezésre bocsájtani, és ha kell, áthívja a szomszédasszonyt, úgyis olyan odaadónak tűnt, biztosan nem tagadná meg az ölet sem a nagyapámtól. Ezen nagyapám, a sosemlátott, sosemhallott, nagyot nevetett, talán túl nagyot is, mert nagyanyám, a sosemlátott, sosemhallott, gyanút fogott.

3.2

A sosemlátott, sosemhallott nagyapám szomszédja szerint nagyapám negyvenéves volt, amikor elvette a sosemlátott, sosemhallott nagyanyámat, aki még nem volt húsz sem. *Olyan tizennyolc, tizenkilenc éves forma leányka lehetett, szépecske*, mondogatta Rézi, a zsidó szomszédasszony, aki túlélte Dachaut. Rézi látta, hogy az elmúlt tizenöt évben egyik asszony adta a kilincset a másik lánynak, nagy volt a forgalom a legénylakásban. De nagyapám nem törődött az udvartéri pletykákkal, eltökélten kutatott. Erről meg Rézi nem tudhatott. Csak a sóhajok, lihegések, csattogások, párnába vesző sikolyok kúsztak át az ajtó alatt, de láthatatlanul vették körbe nagyapámat a nők simogatásai, leheletük, illatuk akár az akác, elkísérték bárhová ment. A titok a női öl körül egyre mélyült, többismeretlenes egyenlet vált belőle, nagyapám meg kereste az együttthatókat, kereste elszántan, mert tudta, létezésének fundamentuma lesz a megoldás. De hiába kereste, hiába ismerte az anatómiáját, napra lebontva a női ciklus Holdhoz igazított változásait, az Ölek Öle mégsem tárult fel a sosemlátott, sosemhallott nagyapámnak. Mert voltak elvárásai, még elvárásai horizontjai is, de hiába olvasta azt rá a különböző tágas, szűkös, éhes és jóllakott ölekre, az értelmezései folyamatosan bővültek, és egyre csökkent annak esélye, hogy meg tudja fejteni azt a többismeretlenes egyenletet, amire vágyott. Nagyapám mellett a fal túloldalán, a szűkös, dohos szoba-konyhában Rézi is kutatott, de ő nagyapámat tanulmányozta. Érdeklődése alapos volt: ismerte nagyapám szokásait, tudta, mit eszik, mit iszik, hányszor jár a kinti budiba. Mikor fürdik, kivel találkozik. Reggelenként hogy krárog, vassalt zsebkendőit hány részre hajtja. Rézi a jelenségek mögött azt kereste, mi hajtja apámat, milyen cél felé küzdi magát. A szomszédasszony tudta, hogy a fizika törvényei, főként a felhajtóerő a legérdekesebb az életben.

3.3.

A sosemlátott, sosemhallott nagyapám eltemette az Ölek Ölet. Néhány hónap alatt elsorvad a sosemlátott, sosemhallott nagyanyám. Anyám úgy nézte az

anyját, mintha esős napon nézne ki az ablakon. Nagy vízcseppek gördültek le a szeme előtt, időnként bepárasodott az ablak, máskor a legördülő víz akadályozta abban, hogy tisztán lássa, mi történik. Járt edzésre mindennap, járt iskolába is, hétvégén versenyzett. Anyám anyja ugyanazokat a kérdéseket tette fel éveken keresztül neki: mi volt az iskolában, evett-e, kész van-e a házi feladattal? Ezenkívül nem érdekelte más, tizennyolc év telt el így, ezekkel a gyakorlatias, semmitmondó kérdésekkel. Anyám szerint az anyja soha nem ölelte meg. Anyám apja a naplójában cáfolja ezt: szoptatta, öltöztette, felemelte, elkapta esés közben anyámat a nagyanyám, mint egy porcelánbabával, úgy bánt vele. Anyám eltemette az anyját, úgy temette el, hogy nem tudta, ki volt valójában, és milyen jogon nevezte magát az anyjának. Az Ölek Öle jogán? Akin keresztül a világra pottyant, ahonnan futni kellett, futni megállás nélkül, nehogy az Ölek Öle álmában újra elnyelje, és bekerüljön abba a csendes sötétségbe, ahol a lábtempó gyakorlására nincs lehetőség. Anyám a sosemlátott, sosemhallott nagyapámmal együtt nézte, hogyan fogy el nagyanyám, halványodott és vékonyodott, egy nap eltűnt a csipkés, fehér párnák között. Hiába kereste anyám, hiába átkozódott a sosemlátott, sosemhallott nagyapám, nagyanyám soha többé nem volt látható, sem hallható, nyomtalanul tűnt el, elvitte magával az Ölek Őlét, ami nélkül nagyapám elkezdte bolyongását abban a sűrű, sötét erdőben, amit Dante is megjárt. Bolyongás közben találkozhattak volna anyámmal. De anyám csak ódöngött üres tekintettel, vagy megállás nélkül futott, hogy még csak látnia se kelljen a sosemlátott, sosemhallott nagyapámat, aki kiszámíthatatlanul motyogott, álmában le-föl járt az üres hálósobában. Az Ölek Őlét hívta, könyörgött, hogy ne vonja meg tőle magát, csurgasson mézéből, táplálja az éhes zarándokot, és az Ölek Öle időnként megjelent a sosemlátott, sosemhallott nagyapámnak, és piktogramokat rajzolt neki. Nagyapám pedig zokogott örömeiben, és ezeket a piktogramokat belevészte a falba, az ajtófélfába, és felsírt, ha nem tudta megfejteni. Mivel soha nem tudta őket megfejteni, a sosemlátott, sosemhallott nagyanyám halála után folyton csecsemőpózban bögött a perzszaszőnyegen, és a nagykést szorongatta a tulipános ágyban.

SPAM

egy készülő mockumentaryből

Ma tűnik el. Felszívódik. Nincs ebben semmi váratlan. A nappaliban portalanítja a könyveket, gondosan és aprólékosan törölgeti őket. A fia iskolában van, a férje most indul dolgozni. A férfi az ajtóban még megcirógatja a fülét, és úgy néz rá, mint Misike, a szomszéd fiú, akinek tegnap ellopták az egyetlen matchboxát. Külső megfigyelőnek furcsa lehet, hogy a nagyméretű, világos nappaliban a piros fotelek, fehér falak és a futurista kanapé között lebeg egy serénykedő porrongy, felette pedig egy fül. Ma reggelre mindössze egy fül maradt belőle, ami egyre sebesebben törölgeti a könyveket: érzi, egyre fogy, hamarosan kikopik innen.

Eleinte senki sem értette, mi történt. Kicsit lefogyott, ami jól állt neki, még az anyósa is megdicsérte. Megfordultak utána az utcán a férfiak. Ilyen nem történt vele szülés óta. Aztán egy nap – amikor épp egy olyan jelenetet próbált a színházban, amit utált – eltűnt a jobb melle. A technikus vette észre, amikor ráirányította a fényt. Ő pedig hiába tapogatta, a melle helyén nem volt semmi. Lyuk sem, mintha a sejtjei feloldódtak volna azon a helyen, ahol a kerek, feszes cicci volt. Másnap a férje arra ébredt, hogy a feleségének eltűnt a jobb lába. Hiába próbálta simogatni, ahogy szokta ébredés után, nem volt ott semmi. Két nappal később Sárrika néni, a nagynénje vette észre kávézás közben, hogy már

a teljes felsőtesteste hiányzik. A feje és a bal lába között lebegtek a karjai. Jár-tak orvosnál, javasasszonynál, csontkovácsnál, időutazónál, mindentudó mű-körmösnél, táltosnál, nyomozónál, de hiába, mindenki értetlenül állt az eset előtt. Ő pedig napról napra kevésbé volt látható, és már senki sem lepődött meg az utcán, amikor csak egy jobb kar és egy fej köszönt vissza helyette.

A kollégái biztosra vették, mindez azért történt, mert sohasem akart a földön járni. Felterjesztették különböző rangos szakmai díjakra, hátha általuk újra látható lesz. Még volt lába, amikor egyenként átvette őket. A húga szerint az ősök szölongatják a nővérét, átszívták az energiáit egy másik dimenzióba, ő pedig az időkapuban áll. Testvére azt is kijárta, hogy az egyetem falára tegyék ki híres nővére emléktábláját is, József Attila és Radnóti Miklós mellé. Koszorú is került alá, meg évszám. Még létező, agyonrúszoszott fejével vidáman szelfiztek a hallgatók. Újságok cikkeztek róla, DNS-mintát vettek utolsó hajszálaiból, kutatók dolgoztak éjjel-nappal, hátha kiderül, mi okozza a sejtek végleges eltűnését. Bögrékre, naptárakra nyomták felszívódásának fázisait, aranyköpéseiből könyvet adtak ki. Bankszámlája szépen gyarapodott, férjének a bevétel töredékéből sikerült még a rosszmájúak száját is betapasztani. Húsvét napján, amikor már csak egy szabályos mélykék szemgolyó és egy finom, vékony fülecske volt, Pityu atya megkérte, hogy legyen a Szűzanya könyvező szeme. Aznap őszintén kisírta magát, a hívek legnagyobb örömére.

Visszakerül az utolsó leporolt könyv is a helyére. A töpörödött fül most szívódik fel sejtenként a levegőben. Magyarázat nincs.

3.4

Rézi, a szomszédasszony egy idő után nem bírta hallgatni a sosemlátott, sosemhallott nagyapám holdkóros motyogását, és egy éjszaka, amikor balzsamos illatot árasztottak a virágzó cseresznyefák, átkopogott. Nagyapám hüppögve nyitott ajtót, és hagyta, hogy Rézi tegyen vele, amit akar. A szomszédasszony először megfürdette, legalábbis a spicces kamaszok szerint, akik hazafelé benéztek nagyapám ablakán, aki nagyanyám halála után függönyt többet be nem húzott, ajtót többet be nem zárt. Szerette, ha a szellő átjárja a házat, mintha a bánatot kifújhatta volna onnan. A kamaszok szerint a szomszédasszony anyaszült meztelenre vetkőztette a sosemlátott, sosemhallott nagyapámat, beállította a kopott, alumínium mosóteknőbe, és egy fehér kendővel elkezdte csutakolni. A fürdés ráfért már az öregre, mert a gyász elvette mindentől a kedvét, olyan szaga volt, mint az ecetesedő uborkának, napról napra bűdösebb lett. Ugyanazt a ruhát hordta, hiába készítette ki anyám reggel a tiszta inget, nadrágot és alsóneműt a faragott bútorokkal telezsúfolt nappaliba, a sosemlátott, sosemhallott nagyapám hozzá sem nyúlt. Ezt a megecetesedett testet szappanozta, mosta a szomszédasszony a konyha közepén, a falvédőszövegek és a falra akasztott tányérok között. Nagyapám pedig hagyta, mint egy bábu, olyan volt Rézi kezei alatt. Kinevették a kamaszok, egymást heccelve utánozták Rézit, ahogy csutakolja nagyapámat, egyikük játszotta az ecetes uborkát, összegörnyedt és dülöngélt, míg a másik, aki a szomszédasszonyt parodizálta, addig hagyta dőlni a bűdös uborkát, amíg az majdnem pofára esett, aztán visszarántotta egyenesbe, lökött rajta újra meg újra, míg végül tényleg arcra esett az aszfalton a nagyapámat játszó kamasz. A harmadik, aki nézte, felröhögött, de rögtön abbahagyta, amikor látta, hogy az ecetes bűdösödő uborkának betört az orra. Az udvartér végébe osontak a kúthoz, lemosni a vért.

Azt már nem láthatták, hogy a szomszédasszony keze egy idő után abbahagyta a dörzsölést, csutakolást, már csak csurgatta a langyos vizet nagy-

apám fáradt, megviselt testére, és a víz csorgása először csiklandozta, majd simogatta a sosemlátott, sosemhallott nagyapámat, aki lassan leereszkedett a mosóteknőben, beleült, és átengedte Rézinek a testét, úgy tekintett rá, mintha nem is a sajátja lenne, de a szomszédasszony által birtokolható hús, szövet és csont. Hagyta, hogy feltámadjon benne a vágy az öl iránt, aminek megfejtethetlen titkát elvitte nagyanyám a sírba. Nagyapám nagyanyámmal együtt a vágyat is eltemette, legalábbis ezt hihette eddig. Így vélte anyám, de nem akart erre gondolni, nem akarta elképzelni, hogyan vette be a sosemlátott, sosemhallott nagyapám testét a szomszédasszony. Versenyen volt, tudta ezt Rézi is, amikor bekopogott nagyapámhoz. Nagyapám végre éhes lett, megkívánta a szomszédasszony húsát. Merevedése kibukott a habok közül, és a szomszédasszony jótékonyan ráereszkedett.

Hullámozott és fröcskölt a víz, nagyapám, a sosemlátott, sosemhallott, behunyta a szemét, és átadta magát ennek a puha lebegésnek, átadta magát az ismeretlen ölmelegnek, arca kipirult. A gyorsuló légzéssel úgy nyílt szét a világ, ahogy a szomszédasszony öle, és e mögött a világ mögött nagyapám előtt láthatóvá vált egy másik. Olyan világ volt az, amiről a szürkeség lepattogott, mint a régi festék az ablakkeretről. Olyan volt, olyan rózsaszín és bíbor, mint az Ölek Öle, puha és meleg fényekkel, és tavaszi frissesség áradt szerteszét, mintha onnan eredne minden, mintha abban a világban a vízesések és fiatal fák, cserjék és pompás, ismeretlen virágok közül fakadna az élet, de nem az az élet, amit nagyapám, a sosemlátott, sosemhallott, élt, hanem egy másik élet, a valódi. Legalábbis nagyapám, a sosemlátott, sosemhallott, így mesélte anyámnak később, aki egy kukkot sem értett az egészből. Nagyapám aznap este egyre húzta a coitust, lassított a szomszédasszony gyorsuló csípőjén, mintha pompás paripát nyugtatna, mert nem akart, nem tudott szabadulni abból a világból, ami befogadta, jó hazája lett, miközben a szívritmusa sűrű szinusz- és koszinuszgörbéket írt le. Nem értette, mit keres még ebben a szürke udvartérben, ahol a szenvedés és a mindennapos rettegés adja a ritmust, nem úgy, mint abban az újban. Ott béke volt és szeretet, mintha az utóbbi érinthető lett volna, felfoghatatlannak tűnő állapot, de annál gyorsabban megszokható, és nagyapám, ha visszaemlékezett azokra a percekre, miközben majd kiugrott a szíve, azon kapta magát, hogy nagyapámat kereste, abban a fenséges tájban, ahol az emberek, mint egy képernyőn, feltűntek, sétáltak, énekeltek, táncoltak, beszélgettek a bíbor fényben, ráköszöntek vagy rámosolyodtak nagyapámra, és eltűntek. Hirtelen lett vége, nagyapám teste nem volt elég türelmes, vagy Rézi volt nagyon türelmetlen, de vége lett, sziszegő hangok között szórta magjait nagyapám, és bezárult a másik világ, kifakult a mosóteknő, és nagyapám akkor nézett rá a szomszédasszonyra, amikor az felállt, megrázta szép, hosszú, vörös haját. Nagyapám Rézi árnyékát nézte a falvédőn, és eszébe jutott a nap, amikor beköltöztette nagyapámat ebbe a házba, eszébe jutott a sosemlátott, sosemhallott nagyanyám gyanúja.

A szomszédasszony birtokolja az Ölek Ölet, emelte fel a sosemlátott, sosemhallott nagyapám a szemét. Most értette meg, hogy mindvégig ott volt a szeme előtt a többismeretlenes egyenlet megoldása, az öl, ami átviszi a túlsó partra. Azzal leborult az Ölek Öle előtt, és úgy imádkozott, hogy a legbuzgóbb hívők is megirigyelték volna a templomban. Rézi egyáltalán nem lepődött meg, nagyapám legnagyobb unokája így képzelte legalábbis, hanem élvezte a dicsőítő hódolást. Arca kifényesedett, tekintetében gammahullámok vibráltak.

Nagyanyám pedig mosolyogva forgatta az idő kerekét, egy mozdulattal visszapörgette a nappaliba, a faragott bútorok közé, éppen ahhoz a mondat-hoz, amikor azt mondta a sosemlátott, sosemhallott nagyapámnak, hogy ha kell, áthívja a szomszédasszonyt, biztosan nem tagadná meg az ölet tőle. Nagyapám bólintott.